

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Методологія та організація наукової діяльності в туризмі

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 242 Туризм
(код і назва спеціальності (твіт))

2018 рік

Розробники:

Топчієв Олександр Григорович, професор, д.геогр.н., завідувач кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Приходько Зоя Володимирівна, к.геогр.н., доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 8 від "22" березня 2018 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Топчієв О.Г.
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету:

Протокол № 3 від "29" березня 2018 року

Голова НМК

(підпис)

Біланчин Я.М.
(прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни “Методологія та організація наукової діяльності в туризмі” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 242 «Туризм».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення сучасної загальної теорії і методології науки, загальних та фахових методологічних прийомів і засобів.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Дисципліна «Методологія та організація наукової діяльності в туризмі» включена до освітньої програми напряму підготовки «Туризм» за спеціалізацією «Туристичне обслуговування». Вивчається на 2 курсі підготовки магістрів, протягом 1-го семестру.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Методологія наукових досліджень, її застосування в рекреаційно-туристичних дослідженнях.
2. Рекреаційно-туристичний комплекс країни (регіону): теорія та методологія дослідження.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – познайомити студентів із сучасною методологією науки, сукупністю методологічних засобів науки взагалі та фахового напряму зокрема, що створюють необхідне методологічне підґрунтя для здійснення фахової науково-дослідницької роботи, її презентації, на основі теоретичних знань у сфері рекреаційно-туристичної діяльності.

Завдання полягають в ознайомленні студентів із сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з методикою наукових досліджень; формуванні цілісного уявлення про науково-дослідницький процес; забезпеченні освоєння навичок формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження;

вдосконаленні вміння пошуку, добору й опрацювання наукової інформації, точного формулювання мети, задач і висновків дослідження; застосування сучасних методологічних підходів і принципів до формування нового знання в туризмології; вивченні студентами основних положень рекреаційно-туристичних досліджень, наукознавчих проблем рекреаційно-туристичної діяльності.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

- діяти на засадах розуміння цивілізаційних гуманітарних цінностей та глобалізаційних процесів, пріоритетів національного розвитку (ЗК1);

- здатність до time-менеджменту (ЗК8);

- дослідницькі навички і вміння (ЗК11);

- уміння приймати обґрунтовані рішення та розв'язувати проблеми (ЗК12).

б) спеціальних фахових (ФК):

- здатність визначати основні поняття та категорії наукової методології туризму (туризмології) та застосовувати їх у професійній діяльності (ФК1);

- здатність використовувати методи наукових досліджень у сфері туризму (ФК2);

- здатність використовувати теорію і методи інноваційно-інформаційного розвитку на різних рівнях управління (ФК5);

- здатність до здійснення науково-дослідної роботи в сфері туризму (ФК15);

- здатність застосовувати у професійній діяльності фахову термінологію (українські та міжнародні терміни і поняття), методи отримання нового знання (ФК18).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- особливості науки як дослідження, складові системи засад науки: наукова картина світу, ідеали і норми наукового дослідження, філософські засади наукового дослідження;

- методологічні особливості пізнання в сучасній науці;

- поняття наукового методу та методології, основні методи наукового дослідження (емпіричні, теоретичні, загальнонаукові); загальнонаукові методологічні принципи та їх зміна протягом розвитку науки, специфіку наукового підходу до дослідження туризму як суспільного феномену;

- характеристики відомих методологічних систем, головні сучасні методологічні концепції, застосування сучасних наукових методологічних принципів та концептуальних підходів;

- структуру наукових досліджень, методи емпіричного та теоретичного дослідження та форми наукового знання: поняття факту, ідеї, проблеми, гіпотези і теорії, методи та концептуальні підходи дослідження в рекреаційно-туристичній діяльності зокрема;

- передові концепції, методи науково-дослідної та професійної діяльності на межі предметних областей туризму та рекреації;

- цільові настанови рекреаційно-туристичних досліджень, особливості туризму та рекреації як видів економічної діяльності, систематику і класифікацію рекреаційно-туристичної діяльності;

- методологічні засади територіальної організації рекреаційно-туристичної діяльності;

- основні концепції дослідження рекреаційно-туристичної діяльності на різних територіальних рівнях, зокрема, концепцію дестинацій, концепцію міжгалузевого рекреаційно-туристичного комплексу.

вміти:

- розрізняти науку як систему знань, соціальний інститут та дослідницьку діяльність;

- розрізняти метод, методологію, методіку; усвідомлювати багаторівневість методології науки, різноманітність конкретнонаукових

методологій, розуміти норми наукового дослідження як методологічні принципи; використовувати вимоги до наукової теорії як загальнонаукові методологічні принципи;

- презентувати методологічні особливості досліджень в сфері туризму, методологічні проблеми, які пов'язані зі специфікою туризму як суспільного феномену; сучасні методології рекреаційно-туристичних досліджень;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

- використовувати теоретичні знання та практичні навички для моделювання та прогнозування різних аспектів розвитку та територіальної організації туризму та рекреації;

- досягати педагогічних цілей навчальної діяльності у сфері професійної туристичної освіти;

- ініціювати інноваційні комплексні проекти, проявляти лідерство під час їх реалізації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологія наукових досліджень, її застосування в рекреаційно-туристичних дослідженнях

Тема 1. Наукова картина світу

Фізична картина світу. Поняття науки. Науково-технічні революції. Природнича картина світу. Наука і релігія. Науки природничі та суспільні.

Тема 2. Наукова теорія

Концептуальний зміст науки. Наукова теорія. Теоретичний рівень пізнання та його складові. Гіпотеза. Науковий закон. Концепція. Парадигма.

Класифікація наук. Місце туризмології в системі наук.

Тема 3. Наукова методологія

Методологія наукового пізнання, її рівні. Філософська (загальнонаукова) методологія. Основні концепції та напрямки загальнонаукової методології. Конкретно-наукова методологія. Категоріальний базис науки. Методологічний інструментарій досліджень. Методика та техніка досліджень. Рівні розвитку методології та методики.

Емпіричний та теоретичний рівні пізнання. Види емпіричних досліджень. Теоретичні об'єкти дослідження. Теоретичні конструкції.

Фундаментальні та прикладні дослідження. Методологія індуктивних та дедуктивних досліджень.

Тема 4. Понятійно-термінологічний апарат

Система понять і термінів науки. Ознаки поняття. Зміст і обсяг понять. Терміни та вимоги до них.

Змістовий модуль 2. Рекреаційно-туристичний комплекс країни (регіону): теорія та методологія дослідження

Тема 5. Феноменологія туризму. Цільові настанови рекреаційно-туристичних досліджень.

Туризм і рекреація як суспільні феномени. Роль туризму в світовому господарстві. Предметне визначення рекреаційно-туристичної діяльності. Туризм та рекреація як види економічної діяльності.

Цільові настанови рекреаційно-туристичних досліджень. Систематика і класифікація рекреаційно-туристичної діяльності.

Тема 6. Міжгалузевий комплекс рекреаційно-туристичної діяльності.

Поняття та функціональна структура рекреаційного міжгалузевого комплексу. Кластери рекреаційних послуг. Рекреаційні ресурси. Туристичні ресурси (дестинації). Рекреаційно-туристична інфраструктура. Управління рекреаційно-туристичною діяльністю.

Тема 7. Територіальна організація рекреаційного господарства.

Територіальна організація рекреаційно-туристичної діяльності на різних рівнях. Концепція територіальних рекреаційних систем.

3. Рекомендована література

Основна

1. Добронравова І.С. Філософія та методологія науки. Підручник для університетів / І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко. - Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 223 с.
2. Топчієв О. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник / О. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с.
3. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / [В.К.Федорченко, В.С.Пазенок, О.А.Кручек та ін.]. - К.: ВЦ «Академія», 2013. - 368с.

Додаткова

1. Бейдик О. Рекреаційно-туристичні ресурси України : методологія та методика аналізу. Термінологія, районування / О. Бейдик. – К. : ВЦ Київський університет, 2001. – 398 с.
2. Ван Циншен. Основы территориальной организации рекреационной географии / Циншен Ван. – Одесса : Астропринт, 2003. – 124 с.
3. Величко В. Організація рекреаційних послуг / В. Величко. – Харків : ХНУМГ, 2013. – 202 с.
4. Зорин И. Энциклопедия туризма : [справочник] / И. Зорин, В. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 368 с.
5. Коломієць К. В. Територіальна організація туристично-рекреаційної діяльності Українського Причорномор'я: Монографія / К. В.

Коломієць, В. В. Яворська, В. А. Сич. – Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018. – 290 с.

6. Любіцева О. Туристичні ресурси України / О. Любіцева, Є. Панкова, В. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2007. – 372 с.

7. Масляк П. Рекреаційна географія / П. Масляк. – К. :Знання, 2008. – 343 с.

8. Олійник Я. Теоретичні основи туризмології / Я. Олійник, А. Степаненко. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 316 с.

9. Пазенок В.С. Туризмология. Теоретический образ туризма / В.С. Пазенок. - К.: Альтепрес, 2012. - 277 с.

10. Пазенок В. Філософія туризму / В. Пазенок, В. Федорченко. – К. : Кондор, 2004. – 268 с.

11. Ткаченко Т. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу / Т. Ткаченко. – К. : Нац. торг. екон. ун-т, 2009. – 463 с.

12. Топчієв О. Г. Географічні складові предметної області рекреаційно-туристичної діяльності/ О. Г. Топчієв, В. В. Яворська, О. І. Ніколаєва. - Вісник ОНУ . Сер.: Географічні та геологічні науки, 2016. - Т. 21, вип. 2. – С.171-181.

13. Топчієв О. Г. Рекреаційно-туристична діяльність як складова регіональних господарських комплексів: концептуально-понятійний огляд/ О. Г. Топчієв, В. В. Яворська, О. І. Ніколаєва. – Науковий Вісник Херсонського державного університету. Випуск 5. Серія географічні науки, 2016. – С.128-134.

14. Топчієв О.Г. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка землі. Довкілля. [навч.посіб.] / О. Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В. В. Яворська. - Херсон: Гельветика, 2018. – 348 с.

15. Фоменко Н. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. Фоменко. – К. : Центр навч. літератури, 2007. – 312 с.

16. Яворська В. В. Географія туризму: [навчально-методичний посібник] / Н.Є.Нефедова, В.В.Яворська, С.Б.Куделіна. - Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2018. - 160 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Методологія та організація наукових досліджень. Посібник для магістратури. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua>

2. Этика и география: неразрывность и формирующийся синтез [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.geogr.msu.ru/cafedra/.../Ethics_geography.doc

3. UNWTO International Tourism Highlights, 2019 Edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - іспит

5. Методи діагностики успішності навчання

Лекції, практичні роботи, семінарські заняття, індивідуальна робота зі студентами, проведення консультацій, проведення контрольних робіт, обговорення тем доповідей, рефератів за тематикою навчальної дисципліни.

Примітки:

1. Програма навчальної дисципліни розробляється вищим навчальним закладом. Програма навчальної дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь.

2. Програма навчальної дисципліни розробляється на основі освітньо-професійної/освітньо-наукової програми.

3. Форма призначена для складання робочої програми навчальної дисципліни.

4. Вищими навчальними закладами можуть вноситися зміни до форми та змістового наповнення «Програми навчальної дисципліни» залежно від специфіки та профілю вищого навчального закладу.

5. Формат бланка – А4 (210×297 мм).